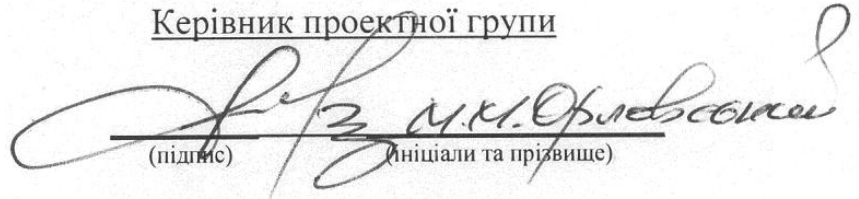

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра _____ «Проектування літаків і вертольотів» _____ (№ 103)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)
« 30 » _____ 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«Безпека польотів та авіаційна безпека»

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: _____ 27 «Транспорт» _____
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: _____ 272 «Авіаційний транспорт» _____
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: _____ «Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден та авіадвигунів» _____
(найменування освітньої програми)

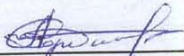
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Харків 2019 рік

Робоча програма

«Авіаційна безпека»

(назва навчальної дисципліни)

для студентів за спеціальністю: 272 «Авіаційний транспорт»освітньою програмою: Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів«27» серпня, 20 19 року – 15 с.Розробник: Сердюков О.А. ст. викладач каф. № 103
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)
(підпис)Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри проектування літаків і вертольотів

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.Завідувач кафедри д.т.н., професор
(науковий ступінь та вчене звання)
(підпис)О. Г. Гребеніков
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6/6	Галузь знань <u>27 «Транспорт»</u> (шифр та найменування)	Цикл професійної підготовки Дисципліни самостійного вибору вищого навчального закладу	
Кількість модулів – 2	Спеціальність <u>272 «Авіаційний транспорт»</u> (код та найменування)	Навчальний рік	
Кількість змістових модулів – 2		2019/ 2020	
Індивідуальне завдання <u>курсозна робота</u> (назва)	Освітня програма <u>«Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден та авіадвигунів»</u> (найменування)	Семестр	
Загальна кількість годин – денна – 56 ¹⁾ / 180 заочна – 18 ¹⁾ / 180		<u>1</u> -й	<u>1</u> -й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3/4 самостійної роботи студента – 8	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції ¹⁾	
		<u>32</u> годин	<u>4</u> годин
		Практичні, семінарські ¹⁾	
		<u>8</u> годин	<u>14</u> годин
		Лабораторні ¹⁾	
		<u>16</u> годин	<u>=</u> годин
		Самостійна робота	
<u>124</u> годин	<u>162</u> годин		
Вид контролю			
		іспит (залік)	іспит (залік)

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 56 / 124;
для заочної форми навчання – 18 / 162.

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – навчання студентів основам організації та забезпечення авіаційної безпеки, надання їм необхідних теоретичних знань і практичних навичок у відповідній галузі.

Завдання – основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення майбутніх авіаційних фахівців із забезпеченням авіаційної безпеки в авіакомпанії та в аеропорту. Згідно з вимогами ІКАО кожен авіаційний фахівець повинен пройти підготовку з авіаційної безпеки та мати відповідний сертифікат. Цей курс спрямований на підготовку персоналу інженерно-авіаційної служби (ІАС) авіакомпаній і повинен надати авіаційним фахівцям в цій галузі основні відомості щодо забезпечення авіаційної безпеки у межах їх професійної відповідальності.

Результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- номенклатуру, призначення та короткий зміст основних нормативних документів, що регламентують питання авіаційної безпеки;
- поняття про повітряне тероризмі, формах і методах боротьби з ним;
- основні відомості про стандартів і рекомендованої практики ІКАО з АВ;
- основи організації забезпечення АВ в аеропорту (авіакомпанії);
- структуру діяльності та взаємодії САБ з іншими службами аеропорту (авіакомпанії) і правоохоронними органами;
- заходи забезпечення АВ і способи їх виконання, включаючи охорону ПС і об'єктів ЦА (цивільної авіації), встановлений порядок доступу в контрольовані зони аеропорту і пересування в них, організацію оглядів;
- загальний порядок дій в умовах надзвичайної обстановки, пов'язаної з актами незаконного втручання (АНВ) в діяльність ЦА.

вміти:

- приймати правильні рішення з підтримання авіаційної безпеки в екстремальних умовах.

мати уявлення:

- про сучасне розуміння авіаційної безпеки як характеристики АТС, що дозволяє виконувати провадження повітряних перевезень і авіаційних робіт без загрози незаконного втручання в діяльність ЦА.

Міждисциплінарні зв'язки: програма курсу "Безпека польотів та авіаційна безпека" базується на знаннях отриманих студентами в ході вивчення наступних курсів: "Технічна експлуатація повітряних суден", "Авіаційне законодавство", "Основи безпеки польотів" та "Основи надійності авіаційної техніки".

Знання та навички надбанні студентами в ході вивчення курсу використовуються при вивченні курсів "Технічне обслуговування повітряних суден и авіадвигунів", "Конструкція та обслуговування конкретного типу повітряного судна та авіадвигуна" і при виконанні дипломного проектування

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Основні принципи авіаційної безпеки.

ТЕМА 1. Сучасні загрози безпеці цивільної авіації.

Акти незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Класифікація правопорушень і правопорушників. Поняття про тероризм. Характеристика терористичних угруповань і терористів одинаків. Фази і статистика авіаційного тероризму. Проблема забезпечення авіаційної безпеки в цивільній авіації

ТЕМА 2. Міжнародні організації по забезпеченню безпеки цивільної авіації. Стандарти і Рекомендована практика ІКАО з авіаційної безпеки. Міжнародна і українська нормативно - правові бази забезпечення авіаційної безпеки цивільної авіації.

ІКАО - як постійно діючий орган, якому доручено здійснення принципів, закладених у Конвенції про міжнародну цивільну авіацію. Структура ІКАО. Статутні документи організації. Стратегічні цілі ІКАО. Мети ІКАО в галузі авіаційної безпеки і методи їх досягнення. Міжнародні організації цивільної авіації, організації щодо забезпечення безпеки цивільної авіації. Міжнародні нормативні документи по боротьбі з тероризмом та забезпечення авіаційної безпеки. Українські нормативно-правові документи щодо забезпечення авіаційної безпеки.

ТЕМА 3. Система управління безпекою авіації. Основні принципи авіаційної безпеки.

Реалізація стратегії управління авіаційною безпекою. Системний підхід до авіаційної безпеки. Визначення загрози. Фактори загроз, типи загроз. Характеристика ризику (ймовірність, наслідки). Стратегії та методи управління ризиками. Схема управління авіаційною безпекою. Методи управління (превентивний, прогнозований, у відповідь на загрозу). Складові системи захисту (правила, люди, техніка).

Модульний контроль

Змістовий модуль 2. Захист та охорона об'єктів цивільної авіації

ТЕМА 4. Класифікація зброї нападу, заборонених предметів, пристроїв і речовин.

Класифікація зброї нападу, заборонених предметів, пристроїв і речовин. Рідини, аерозолі, гелі (РАГ) - правила їх перевезення. Виявлення зброї нападу. Виявлення місць і способів укриття всіх вищезазначених предметів, пристроїв і речовин. Системні й конструкторські рішення з метою підвищення безпеки польотів. Організація разрешаючого провезення зброї, боєприпасів та інших небезпечних предметів і речовин вилучених на час польоту.

ТЕМА 5. Практичні заходи захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання.

Характеристика попереджувальних заходів. Зонування аеропорту. Система пропусків в аеропорт (люди, транспортні засоби). Профайлінг. Організація охорони повітряних суден в аеропортах - основні положення. Процедури при ухваленні та здачі з-під охорони. Особливості реалізації заходів з авіаційної безпеки при виконанні робіт з технічного обслуговування. Обов'язки інженерно-авіаційної служби по захисту повітряних суден. Делегування повноважень і відповідальності з АБ інженерно-технічним працівникам, задіяним під час виконання технічного обслуговування повітряних суден. Огляд та досмотр повітряних суден. Використання контрольних карт. Контроль на безпеку

пасажирів і багажу. Устаткування пункту контролю на безпеку. Контроль на безпеку вантажів. Контроль на безпеку транспортних засобів

ТЕМА 6. Організація дій у разі актів незаконного втручання.

Перелік основних видів надзвичайних ситуацій (як на території аеропорту, так і за його межами). Загроза вибуху повітряного судна в польоті або на землі. Незаконне захоплення повітряного судна в польоті або на землі. Організація дій у разі актів незаконного втручання. Дії співробітників авіакомпанії та аеропорту у надзвичайних ситуаціях і у відповідь на загрозу. Облік проблем охоронної бази при незаконному втручанні, а також ефективність забезпечення максимальної автономності. Надійність функціонування систем, підвищення безпеки. Методи підвищення ефективності охоронної бази як складової авіаційного комплексу. Використання модульних принципів конструювання систем з метою підвищення рівня безпеки. Вдосконалення стратегій і режимів охорони.

ТЕМА 7. Розробка, оформлення та захист курсової роботи.

Методи забезпечення безпеки польотів при експлуатації АТ. Стратегії технічної експлуатації. Особливості забезпечення безпеки польотів при експлуатації старіючого парку ПС, вдосконалення стратегій та режимів технічного обслуговування та ремонту таких ПС. Розрахунок надійності (імовірності безвідмовної роботи, імовірності відмови) експлуатації функціональної системи або окремого агрегату повітряного судна. Розрахунки рівня безпеки експлуатації конкретного ПС.

Модульний контроль

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Основні принципи авіаційної безпеки										
Тема 1. <i>Сучасні загрози безпеці цивільної авіації.</i>	32	8	-	4	20		1	1	-	20
Тема 2. <i>Міжнародні організації по забезпеченню безпеки цивільної авіації. Стандарти і Рекомендована практика ІКАО з авіаційної безпеки. Міжнародна і українська нормативно -</i>	14	4	-	2	8		1	1	-	15

<i>правові бази забезпечення авіаційної безпеки цивільної авіації.</i>										
Тема 3. Система управління безпекою авіації. Основні принципи авіаційної безпеки.	14	4	-	2	8		1	1	-	20
Модульний контроль										
Разом за змістовим модулем 1	60	16	-	8	36		3	3	-	55
Модуль 2										
Змістовий модуль 2. Захист та охорона об'єктів цивільної авіації										
Тема 1. Класифікація зброї нападу, заборонених предметів, пристроїв і речовин.	22	8	-	2	12			1	-	20
Тема 2. Практичні заходи захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання.	20	4	-	4	12			1	-	20
Тема 3. Організація дій у разі актів незаконного втручання.	18	4	-	2	12		1	1	-	15
Модульний контроль										
Разом за змістовим модулем 2	60	16	-	8	36		1	3	-	55
Усього годин	135	32	-	16	72	120	4	6	-	110
Індивідуальне завдання <i>Розробка, оформлення та захист курсової роботи.</i>	60	-	8	-	52	60	-	8	-	52
Усього годин	180	32	8	16	124	180	4	14	-	162

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
	<i>Не передбачено програмою</i>		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	<i>Методи забезпечення безпеки польотів при експлуатації АТ. Стратегії технічної експлуатації. Особливості забезпечення безпеки польотів при експлуатації старіючого парку ПС, вдосконалення стратегій та режимів технічного обслуговування та ремонту таких ПС</i>	2	2
2	<i>Розрахунок надійності (імовірності безвідмовної роботи, імовірності відмови) експлуатації функціональної системи або окремого агрегату повітряного судна. Розрахунки рівня безпеки експлуатації конкретного ПС.</i>	6	6
3	<i>Сучасні загрози безпеці цивільної авіації.</i>	-	1
4	<i>Міжнародні організації по забезпеченню безпеки цивільної авіації. Стандарти і Рекомендована практика ІКАО з авіаційної безпеки. Міжнародна і українська нормативно - правові бази забезпечення авіаційної безпеки цивільної авіації.</i>	-	1
5	<i>Система управління безпекою авіації. Основні принципи авіаційної безпеки.</i>	-	1
6	<i>Класифікація зброї нападу, заборонених предметів, пристроїв і речовин.</i>	-	1
7	<i>Практичні заходи захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання.</i>	-	1
8	<i>Організація дій у разі актів незаконного втручання.</i>	-	1
	Разом	8	14

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Характеристика терористичних угруповань і терористів одинаків.	4	-

2	Класифікація правопорушень і правопорушників. Міжнародні та українські нормативні документи по боротьбі з тероризмом та забезпечення авіаційної безпеки.	2	-
3	Системний підхід до авіаційної безпеки. Стратегії та методи управління авіаційною безпекою. Складові системи захисту (правила, люди, техніка).	2	-
4	Класифікація зброї нападу, заборонених предметів, пристроїв і речовин. Рідини, аерозолі, гелі (РАГ) - правила їх перевезення. Організація разрешаюмого провезення зброї, боєприпасів та інших небезпечних предметів і речовин вилучених на час польоту.	2	-
5	Виявлення зброї нападу. Виявлення місць і способів укриття всіх вищезазначених предметів, пристроїв і речовин. Системні й конструкторські рішення з метою підвищення безпеки польотів.	4	-
6	Практичні заходи захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання. Особливості реалізації заходів з авіаційної безпеки при виконанні робіт з технічного обслуговування. Обов'язки інженерно-авіаційної служби по захисту повітряних суден. Організація дій у разі актів незаконного втручання.	2	-
Разом		16	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Поняття про тероризм. Характеристика терористичних угруповань і терористів однаків. Фази і статистика авіаційного тероризму.	12	12
2	Акти незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Класифікація правопорушень і правопорушників. Проблема забезпечення авіаційної безпеки в цивільній авіації	8	8
3	Міжнародні нормативні документи по боротьбі з тероризмом та забезпечення авіаційної безпеки.	4	10
4	Українські нормативно-правові документи щодо забезпечення авіаційної безпеки.	4	5
5	Системний підхід до авіаційної безпеки. Визначення загрози. Фактори загроз, типи загроз. Характеристики ризику (ймовірність,	5	10

	наслідки). Стратегії та методи управління ризиками.		
6	Реалізація стратегії управління авіаційною безпекою. Схема управління авіаційною безпекою. Методи управління (превентивний, прогнозований, у відповідь на загрозу). Складові системи захисту (правила, люди, техніка).	4	10
7	Класифікація зброї нападу, заборонених предметів, пристроїв і речовин. Рідини, аерозолі, гелі (РАГ) - правила їх перевезення. Організація разрешаюмого провезення зброї, боєприпасів та інших небезпечних предметів і речовин вилучених на час польоту.	6	8
8	Виявлення зброї нападу. Виявлення місць і способів укриття всіх вищезазначених предметів, пристроїв і речовин. Системні й конструкторські рішення з метою підвищення безпеки польотів.	8	12
9	Практичні заходи захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання.	8	10
10	Особливості реалізації заходів з авіаційної безпеки при виконанні робіт з технічного обслуговування. Обов'язки інженерно-авіаційної служби по захисту повітряних суден.	6	15
11	Організація дій у разі актів незаконного втручання.	6	10
	Разом	72	110

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Виконання курсової роботи з теми: "Розрахунок надійності (імовірності безвідмовної роботи, імовірності відмови) експлуатації функціональної системи повітряного судна"	52	52

10. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, лабораторних та практичних занять, індивідуальні консультації (за необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники) та ведучими авіаційними організаціями, користування матеріалами мережі Internet та електронними матеріалами розміщеними на сайті кафедри.

11. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, диференційний залік з курсової роботи, фінальний контроль у вигляді іспиту.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	8	0...8
Виконання і захист лабораторних робіт	3...5	4	12...20
Модульний контроль	18...32	1	18...32
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	8	0...8
Виконання і захист лабораторних робіт	3...5	4	12...20
Модульний контроль	18...32	1	18...32
Усього за семестр			60...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. (Допуск до іспиту надається після виконання та захисту усіх лабораторних робіт). Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту/заліку складається з двох теоретичних питань, максимальна кількість балів за перше питання – 60, за друге - 40

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- номенклатуру, призначення та короткий зміст основних нормативних документів, що регламентують питання авіаційної безпеки;
- поняття про повітряне тероризмі, формах і методах боротьби з ним;
- основні відомості про стандартів і рекомендованої практики ІКАО з АБ;
- основи організації забезпечення АБ в аеропорту (авіакомпанії);
- структуру діяльності та взаємодії САБ з іншими службами аеропорту (авіакомпанії) і правоохоронними органами;
- заходи забезпечення АБ і способи їх виконання, включаючи охорону ПС і об'єктів ЦА (цивільної авіації), встановлений порядок доступу в контрольовані зони аеропорту і пересування в них, організацію оглядів;
- загальний порядок дій в умовах надзвичайної обстановки, пов'язаної з актами незаконного втручання (АНВ) в діяльність ЦА.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- приймати правильні рішення з підтримання авіаційної безпеки в екстремальних умовах.

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь, захистити всі лабораторні роботи. Має бути знайомим з основними поняттями навчального матеріалу, але при цьому відсутні обґрунтування викладеного матеріалу, мають місце деякі помилки. Або якщо дає відповіді, які розкривають суть питань без достатньої повноти і обґрунтування, або у відповідях є неправильне тлумачення окремих понять та неточність у формулюванні відповідних термінів.

Добре (75-89). Твердо знати необхідний обсяг знань та умінь, захистити всі лабораторні роботи.. Має бути знайомим з основними поняттями навчального матеріалу, але при цьому відповіді на усі питання носять репродуктивний характер, у відповіді невраховані всі особливості теоретичних положень (відповіді мають певні недоліки). Або якщо у відповідях присутні окремі помилки непринципового характеру, які не впливають на розкриття суті теоретичних питань.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх, захистити всі лабораторні роботи з середньою відміткою не нижче ніж "добре". Відповіді на питання повинні бути чіткі, точні, логічні за змістом. У відповідях припускаються окремі неточності, які не впливають на основний зміст відповіді.

Розподіл балів, які отримують студенти за виконання курсової роботи

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до <u>50</u>	до <u>10</u>	до <u>40</u>	100

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

Орловский, М. Н. Авиационная безопасность [Текст]: учеб. пособие / М. Н. Орловский, А. А. Сердюков, С. Ш. Шаабдиев. – Х.: Нац. аэрокосм. ун-т им. Н. Е. Жуковского «Харьк. авиац. ин-т», 2016. – 208 с.

А також конспекти лекцій та література, котра знаходиться в бібліотеці, методичному кабінеті та в електронному вигляді на сервері кафедри проектування літаків та вертольотів (перелік приводиться нижче у розділі 14 даної програми).

14. Рекомендована література

Базова:

1. Повітряний кодекс України - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
2. Закон України №545-IV от 20.02.2003 " О Государственной программе авиационной безопасности гражданской авиации" <http://zakon2.rada.gov.ua/>
3. Проект Закона Украины " О Государственной программе авиационной безопасности гражданской авиации" 2015 <http://zakon2.rada.gov.ua/>
4. Уголовный кодекс Украины редакция от 05.11.2015 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>
5. Инструкция по оценке уровня угрозы безопасности гражданской авиации Украины, http://avia.gov.ua/documents/arhiv_sajtu/30449.html
6. Приложения к Инструкции по оценке уровня угрозы безопасности гражданской авиации Украины http://avia.gov.ua/documents/arhiv_sajtu/30450_5.html
7. Постановление Кабинета Министров Украины от 12.05.2007 №723 "Про затвердження переліку небезпечних предметів і речовин, заборонених до перевезення повітряним транспортом". http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP070723.html
8. Чикагская Конвенция о международной гражданской авиации. ИКАО, 8-е изд., 2000 (Doc. 7300).
9. Приложение 17 к Чикагской конвенции ИКАО «Безопасность – защита международной гражданской авиации от актов незаконного вмешательства» Международные стандарты и рекомендуемая практика. Издание девятое, 2011. – 62 с.
10. Приложение 9 к Чикагской конвенции ИКАО «Упрощение формальностей» Международные стандарты и рекомендуемая практика. Издание двенадцатое, 2005. – 67 с.
11. Дополнение к Приложению 9 "Упрощение формальностей" R10/07-0832, ИКАО 2007. – 55 с.
12. Приложение 13 к Чикагской конвенции Издание девятое, ИКАО «Расследование авиационных происшествий и инцидентов». ИКАО, 2001. – 51 с.
13. Сборник нормативных документов, регламентирующих деятельность в сфере авиационной безопасности; Москва, ООО «ИнфАвиа», 2003. – 421 с.
14. Пекинские договоренности – Журнал ИКАО том 66, № 1, 2011
15. Авиационные правила. Ч. 25. Нормы летной годности самолетов транспортной категории. – М.: МАК, 1993.
16. Авиационные правила. Ч. 23. Нормы летной годности гражданских легких самолетов. – М.: МАК, 1993.
17. ГОСТ Р ИСО/МЭК 31010 — 2011 Менеджмент риска. Методы оценки риска, Москва, Стандартинформ, 2012.
18. ГОСТ Р 51901.11-2005 (МЭК 61882:2001). Менеджмент риска. Исследование опасности и работоспособности технических систем. Москва, Стандартинформ, 2006.
19. ГОСТ Р 56082—2014 Система менеджмента безопасности авиационной деятельности (СМБ - АД). Москва, Стандартинформ, 2015.
20. Василевский, Е.Т. Основные положения воздушного кодекса Украины и норм летной годности самолетов транспортной категории [Текст] : учеб. пособие / Е. Т. Василевский, В. А. Гребеников, В. Н. Николаенко. – Х.: Нац. аэрокосм. ун-т им. Н.Е. Жуковского "ХАИ", 2006. – 332 с.
21. Кулик Н.С. (ред.) Энциклопедия безопасности авиации. Киев, Техника, 2008 - 1000 с.
22. Медведев, В. Л. Безопасность полетов : учеб. пособие / В. Л. Медведев ; Сиб. гос. аэрокосмич. ун-т. – Красноярск, 2002. – 180 с.
23. Система авиационной безопасности: учеб. для вузов / Г. Ф. Несолёное, Б. А. Титов. - Самара: Изд-во Самарского гос. аэрокосмического, ун-та, 2011. - 256 с.

24. Прозоров, С.Е. Авиационная безопасность: учебное пособие / С.Е. Прозоров, Б.В. Зубков; Министерство транспорта РФ; МГТУ.- М.: МГТУ ГА, 2004. – 144 с.
25. Профайлинг : учеб. пособие / сост. А. В. Дормидонтов, И. А. Семенова – Ульяновск : УВАУ ГА(И), 2011. – 111 с.
26. Кармалеев Б.А. Риски в управлении летной работой : учеб.-метод. пособие для вузов гражданской авиации / СПб.: Санкт-Петербургский государственный университет гражданской авиации, 2010. – 84 с.
27. Семенов А.А. Експлуатація технічних засобів служби авіаційної безпеки: Консп. лекцій. – К.: НАУ, 2005. –122 с.
28. Ковалев А.А., Ковалев А.В. Технические средства антитеррористической и криминалистической диагностики : Учебное пособие / Российское общество по неразрушающему контролю и технической диагностике. Москва, 2011. Сер. Диагностика безопасности – 191 с.
29. Терроризм и безопасность на транспорте: Сборник материалов III международной научно-практической конференции, 3–4 марта 2004 г. / Под редакцией доктора юридических наук Лопатина В.Н. М., НИИ ГП РФ: 2004. С. 446
30. Пересада С.В. Конспект лекций по дисциплине «Обеспечение авиационной безопасности» курсов первоначальной подготовки бортпроводников (КЛ СМК АУЦ – ПП БП – 3.5.) г. Минеральные Воды, 2013 – 104 с.
31. Бордунов В. Д. Международное воздушное право. Учебное пособие. — М. : НОУ ВКШ «Авиабизнес»; изд-во «Научная книга», 2006. – 464 с.
32. Свиркин В.А. Воздушное право. Часть I. Международное воздушное право (аспект безопасности): Учебное пособие. - М.: МГТУ ГА, 2008. –84 с.
33. Ю. П. Битяк. Административное право Украины. Учебник. Харьков, «Право», 2003 — 520 с..

Допоміжна:

1. Резолюции Ассамблеи ИКАО 38-я сессия, ИКАО 2013. - 140 с.
2. Резолюции Ассамблеи ИКАО 37-я сессия, ИКАО 2010.– 135 с.
3. Безопасность полетов, Авиационная безопасность, Экологическая устойчивость – Журнал ИКАО том 65, № 6, 2010
4. ГОДОВОЙ ДОКЛАД СОВЕТА ИКАО — 2012, ИКАО 2013. – 178 с. (Doc. 10001).
5. ГОДОВОЙ ДОКЛАД СОВЕТА ИКАО — 2014 (http://www.icao.int/annual-report-2014/Pages/RU/default_RU.aspx)
6. ЗАЯВЛЕНИЕ ИКАО О КОНТЕКСТЕ РИСКА (сокращенный вариант) // KL/2012-2508, ИКАО 2012. – 15 с.
7. Мясников Е.В., Угроза терроризма с использованием беспилотных летательных аппаратов: технические аспекты проблемы. – Центр по изучению проблем разоружения, энергетики и экологии при МФТИ, Долгопрудный, 2004 г. – 29 с.
8. Основы противодействия терроризму : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / [Я. Д. Вишняков, Г. А. Бондаренко, С.Г.Васин, Е.В.Грацианский]; под ред. Я.Д.Вишнякова. — М. : Издательский центр "Академия", 2006. — 240 с.
9. Емельянов В. П. Терроризм и преступления с признаками терроризирования: уголовно-правовое исследование. — СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. — 291 с.
10. Метелев С.Е. Современный терроризм и методы антитеррористической деятельности: Монография - Омск: 2008 - 332 с.
11. Будницкий О.В. Терроризм в российском освободительном движении: идеология, этика, психология (вторая половина XIX — начало XX в.) — М.: "Российская политическая энциклопедия" (РОССПЭН), 2000. — 399с.

12. Гейфман А. Революционный террор в России, 1894— 1917/ Пер. с англ. Е. Дорман. — М.: КРОН-ПРЕСС, 1997. — 448 с.
13. Смуров М. Ю., Куклев Е. А., Евдокимов В. Г., Гипич Г. Н. Разработка инструментов оценивания рисков возникновения АНВ в САБ аэропортового комплекса // Транспорт РФ. 2012. № 2 (39). С. 26–29.
14. Волынский В. Ю., Михайлов Ю. Б. Методологические вопросы количественной оценки эффективности систем обеспечения авиационной безопасности объектов гражданской авиации // Транспортная безопасность и технологии. 2011. № 1 (24).
15. Куклев Е.А., Волынский-Басманов Ю.М. Обеспечение авиационной безопасности объектов гражданской авиации на основе методов управления рисками возникновения АНВ // Безопасность. Наука и транспорт. Гражданская авиация, № 3 (7), 2013. – с. 16 – 21.
16. Прозоров С.Е., Вербин А.В. Оценка угрозы и управление риском в авиационной безопасности // Электронный журнал «Труды МАИ». Выпуск № 78
17. Куклев Е. А. Оценивание безопасности сложных систем на основе моделей рисков // Тр. XV Междунар. конф. Ч. 1. Проблемы управления безопасностью сложных систем / ИПУ РАН; МЧС. М., 2007. С. 93–97.
18. Евдокимов В. Г. Введение к рискам // АвиаСоюз 2013. №1(44). С. 22-24.
19. Бочкарев А. Н., Бочкарев И. А. Специальная техника и многоуровневые системы досмотра багажа авиапассажиров // Специальная техника 2012 № 1. С.
20. Бочкарев А.Н., Бочкарев И.А. Спецтехника для защиты экипажей, пассажиров и гражданских воздушных судов от террористических актов // Специальная техника № 4 2012 г.:
21. Бочкарев А.Н., Бочкарев И.А. Специальная техника и технологии для обнаружения огнеопасных и легковоспламеняющихся жидкостей при коммерческом обслуживании воздушных судов // Специальная техника 2012 № 2 С.
22. Зарипов А.Г. Построение системы безопасности авиапредприятия на основе комплексного подхода // Транспорт российской федерации 2007. № 8. С. 74-75.
23. Материалы на официальном сайте Государственной авиационной службы Украины <http://avia.gov.ua/documents/Bezpeka-aviatsii/Aviatsiy-na-bezpeka/30042.html>
24. Журналы Авиация и время, Вестник воздушного флота, Военный парад, Зарубежное военное обозрение, Крылья Родины, Мир авиации, Проблемы безопасности полетов; Техника и оружие, Техническая информация ЦАГИ, AIAA Paper, Air International, Flight International.

15. Інформаційні ресурси

1. Сторінка ІКАО на сайті ООН (російськомовна) <http://www.un.org/ru/ecosoc/icao/>
2. Офіційний сайт ІКАО (англомовний) <http://www.icao.int/Pages/default.aspx>
3. Документи ІКАО та інші нормуючі авіаційну безпеку на неофіційному сайті <http://www.aviadocs.narod.ru/icao/icao.html>
4. Сайт кафедри проектування літаків та вертольотів.
5. Сервер кафедри проектування літаків та вертольотів.
6. Ресурси мережі Internet